

„Специфика на японската култура – прочит през език, музика и театър“

Specific Characteristics of Japanese Culture Through Language, Music, and Theater

Вяра Николова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

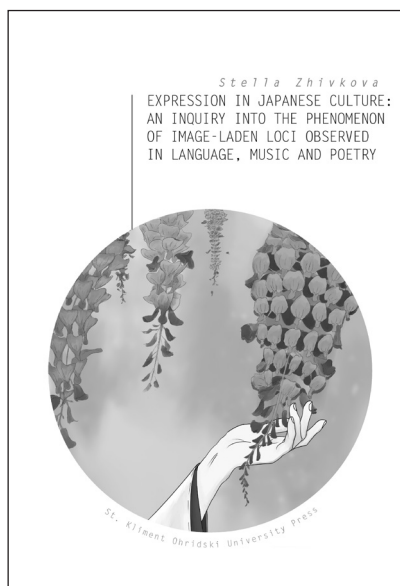
Vyara Nikolova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Zhivkova, Stella. *Expression in Japanese Culture: Language, Music, and Theater*, monography, Sofia: St. Kl. Ohridski University Press, 2022, ISBN 978-954-07-5545-8

Монографията „Специфика на японската култура – прочит през език, музика и театър“ (*Expression in Japanese Culture: Language, Music, and Theater*) е посветена на интересен и актуален проблем, свързан с уникалността на японската култура и умениято да съчетава по един експресивен, многопластов като съдържание и кодиран смисъл различни изкуства чрез слово, музика и театрално визуално изкуство. В рецензирания труд е разработена концепцията за обединяващата сила на различните видове изкуства като елементи на една цялостна картина на възприятие и себепредставяне на японската култура.

Expression in Japanese Culture: An Inquiry Into the Phenomenon of Image-Laden Loci Observed In Language, Music and Poetry предлага оригинален отговор на въпроса, какво придава на японската култура очарование и уникалност – характеристики, които често ѝ се приписват, но са трудни за обосноваване. Столетия наред духовността, езикът, изкуството на Япония са обект на многобройни изследвания и анализ. Неоспорим е фактът, че рядко онези, които търсят отговори за Страната на изгряващото слънце, попадат на всеобхватна интерпретация за културата като свързано цяло.

Стела Живкова прави опит чрез задълбочено изследване на примери от японския език, музика и поезия да демонстрира една специфична тенденция в японската култура за кодиране на значения в иконични структури, които определя като локуси с висок образен заряд. Открити и подробно изследвани, тя доказва, че те са в основата на богатия образен апарат (иконична система) при изразяване и споделяне на значения, използвани в японската култура. Подложените на анализ локуси с висок образен заряд са добре известни феномени на японската действителност (такива са например подражателните думи в езика, звукописните мелодии в музиката за традиционни инструменти, използваните в поезията *ренга*, *какекотоба* и др.),

но настоящото изследване ги изучава в качеството им на образно описание с висок образен (визуализиращ) потенциал, интерпретирани в светлината на японската привързаност към образи, те са не само продукт, но и креативен фактор на въпросната образност.

Изследването е в две части. Всяка от тях пояснява различен аспект на явлениято „образност“, обединява ги общата цел да докажат, че локусите с висок визуализиращ потенциал, интерпретирани в светлината на японската привързаност към визуализация, са не само продукт, но и креативен фактор на образност.

Първата част се състои от четири глави и е посветена на образните елементи, открити и наблюдавани в езика и изкуството.

Първа и втора глава изследват сугестивната сила на подражателните (митичните) думи, по-конкретно на оноματοпоетичните думи *гитайго* и *гисейго* и техните съответствия в мнемоничната система *кучишога*, използвана в обучението по музика за традиционни японски инструменти (*кото* и *шамисен*), в опит да бъде открит източникът на тяхната имаджистична енергия.

В трета глава се поставя акцент върху разглеждането на поетичните форми *хайку* и *вака*. *Хайку* представлява огромен интерес поради силно картинния му характер и наситена с образи атмосфера, която седемнадесетричният стих създава. Употребата на *какекотоба* като похват е изследвана в едно *вака* стихотворение, тъй като привлича вниманието с удивителната си способност да стратифицира естетичното пространство на кратката *вака* поема, като по този начин обогатява нейната експресивност. Това е възможно благодарение на използването на омонимни и полисемични думи.

В четвърта глава са изследвани и представени начините, по които чертите на образността присъстват в музиката, специално внимание се обръща на музиката, написана за кукления театър *бунраку*, и използваните музикални инструменти *шамисен* и *кото*. Подробно са изучени тематичните мелодии *мериясу*, написани за *шамисен*, и богатата художествена образност на мелодичните линии в музиката за *кото*.

Втората част се състои от пета и шеста глава, в които авторът предлага едно изследване на метафоричните арки на свързване на *кодо* (изкуството на съчетаване на аромати като структурен похват в кодифицираното поведение) церемонията и поезията, както и музикалния феномен *савари* (традиционна японска музика, като шумно качество на звука или тембър, използван при някои традиционни струнни инструменти) и тоновия колорит на флейтата *нокан*, които се разглеждат като ясни и красноречиви екземпликации на специфичен културен метафоричен трансфер.

Интердисциплинарното изследване на образите, които определят спецификата на кумулативната тоталност на японската култура, предлага на читателя ценен и разбираем ракурс към разбирането на японската култура като разчитаща на образността повече отколкото на логичността на езика при споделяне на значения и смисъл. Иновативността на подхода, прилаган при осъществяване на това изследване се състои в преодоляване третирането на визуализиращите образи като просто любопитни интерпретации на често наричаната „уникална“ японска култура.

Книгата увлекателно и убедително води читателя към разбирането, че образните елементи в японската култура съществуват не самоцелно и самодостатъчно, а формират единна система, а предразположеността на японците към използване на думи, мелодия и изразни средства, визуализиращи абстрактни значения спомага те да бъдат забелязани, декодирани и осмислени.

Доц. д-р Вяра Николова
vyara.nikolova@uni-sofia.bg
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“, 15, София 1504

Assoc. Prof. Vyara Nikolova, PhD
vyara.nikolova@uni-sofia.bg
Faculty of Classical and Modern Philology
Sofia University ‘St. Kliment Ohridski’
15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504
Bulgaria